

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 18.9.2008

KOM(2008) 566 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE,
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Viacjazyčnosť: devíza pre Európu a spoločný záväzok

{SEK(2008) 2443}

{SEK(2008) 2444}

{SEK(2008) 2445}

OBSAH

1.	Úvod.....	3
2.	Výzvy väčšej a rozmanitejšej EÚ	4
3.	Ciele	5
4.	Viacjazyčnosť v záujme medzikultúrneho dialógu a sociálnej súdržnosti	5
4.1.	Uznávanie všetkých jazykov	6
4.2.	Prekonávanie jazykových bariér v miestnom prostredí	6
5.	Viacjazyčnosť v záujme prosperity	7
5.1.	Jazyky a konkurencieschopnosť	7
5.2.	Jazyky a zamestnateľnosť	8
6.	Celoživotné vzdelávanie	9
6.1.	Viac príležitostí učiť sa viac jazykov	9
6.2.	Efektívne vyučovanie jazykov	10
7.	Médiá, nové technológie a preklad	11
8.	Externá dimenzia viacjazyčnosti	13
9.	Implementácia	13
10.	Záver	14

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Viacjazyčnosť: devíza pre Európu a spoločný záväzok

*Jazyková rozmanitosť je pre Európu výzvou. Z nášho pohľadu je to však prospešná výzva.
(Amin Maalouf, Skupina intelektuálov pre medzikultúrny dialóg)*

1. Úvod

Harmonické spolunažívanie mnohých jazykov v Európe symbolizuje aspiráciu Európskej únie zjednotiť sa v rozmanitosti, čo je jedným zo základných kameňov európskeho projektu. Jazyky definujú osobné identity, ale zároveň sú súčasťou spoločného dedičstva. Môžu slúžiť ako most k iným ľuďom, otvoriť prístup k iným krajinám a kultúram a podporovať vzájomné porozumenie. Úspešná politika viacjazyčnosti môže zlepšiť životné šance občanov: môže zvýšiť ich zamestnateľnosť, uľahčiť prístup k službám a právam a prispieť k solidarite prostredníctvom medzikultúrneho dialógu a sociálnej súdržnosti. Z tohto pohľadu sa môže jazyková rozmanitosť stať cennou devízou, najmä v súčasnom globalizovanom svete.

Obnovená sociálna agenda Komisie prijatá 2. júla 2008 stanovila nový prístup k riadeniu zmeny vo svete globalizácie a zamerala sa na kľúčové princípy príležitostí, prístupu a solidarity. Vo viacjazyčnej Európskej únii to znamená, že: i) každý by mal mať príležitosť komunikovať na príslušnej úrovni, aby mohol realizovať svoj potenciál a čo najlepšie využiť príležitosti, ktoré ponúka moderná a inovatívna EÚ; ii) každý by mal mať prístup k adekvátnemu jazykovému vzdelávaniu alebo k iným prostriedkom, ktoré uľahčujú komunikáciu tak, aby neexistovala žiadna zbytočná jazyková prekážka života, práce či komunikácie v EÚ; iii) v duchu solidarity by sa mali aj tým, ktorí nie sú schopní sa naučiť iné jazyky, poskytnúť primerané prostriedky komunikácie, čím sa im umožní prístup k viacjazyčnému prostrediu.

Oznámenie Komisie z roku 2005 *Nová rámcová stratégia pre viacjazyčnosť*¹ opätovne potvrdila hodnotu jazykovej rozmanitosti a odhalila potrebu širšej politiky na podporu viacjazyčnosti², ako odporučila nezávislá skupina pre viacjazyčnosť na vysokej úrovni³. Túto analýzu potvrdili široké konzultácie⁴ v rokoch 2007 a 2008, ktorých súčasťou boli konzultácie online s viac ako 2400 reakciami a dve poradné skupiny, ktoré podali správy o prínose viacjazyčnosti pre medzikultúrny dialóg a o úlohe jazykov v podnikateľskej sfére⁵.

Komisia vypočula aj ostatné inštitúcie EÚ. Európsky parlament podal niekoľko veľmi zaujímavých správ⁶ a vyžiadali sa aj názory Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a

¹ KOM(2005) 596.

² Pozri pracovný dokument útvarov Komisie sprevádzajúci toto oznámenie: *Zoznam akcií Spoločenstva v oblasti viacjazyčnosti*

³ Pozri: http://ec.europa.eu/education/languages/archive/languages_en.html.

⁴ http://ec.europa.eu/education/policies/lang/news/index_en.html.

⁵ http://ec.europa.eu/education/languages/archive/languages_en.html.

⁶ *Správa Európskeho parlamentu s odporúčaniami Komisie o európskych regionálnych a menej používaných jazykoch – jazyky menšín v EÚ – v kontexte rozširovania a kultúrnej rozmanitosti* (A5-0271/2003); Uznesenie Európskeho parlamentu o integrácii imigrantov v Európe prostredníctvom škôl

Výboru regiónov⁷. Prvá ministerská konferencia Rady o viacjazyčnosti sa konala 15. februára 2008 s cieľom pripraviť pôdu pre širšiu politiku.

Členské štáty sú kľúčovými tvorcami rozhodnutí o jazykovej politike, ako aj o regionálnych a menšinových jazykoch, pre ktoré dáva komplexný rámec *Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov* Rady Európy. O jazykových otázkach rozhodujú mnohé ďalšie orgány: poskytovatelia vzdelávania, regionálne a miestne organizácie, sociálni partneri, médiá a služby. Komisia spolupracuje s členskými štátmi a zainteresovanými stranami podľa zásady subsidiarity, aby sa zabezpečili spoločné ciele, a bude im pomáhať v ich úsilí, a to uľahčovaním výmeny osvedčených postupov.

V tomto kontexte Komisia od roku 2002 spolupracuje s členskými štátmi na dosahovaní barcelonského cieľa, podľa ktorého by sa malo občanom umožniť komunikovať v dvoch jazykoch okrem ich materinského jazyka, najmä pomocou vytvorenia indikátora jazykovej kompetencie⁸, stanovovaním strategických činností a odporúčaní a zahrnutím zručností v cudzích jazykoch medzi kľúčové kompetencie celoživotného vzdelávania⁹.

V nadväznosti na pokrok z predchádzajúcich rokov je cieľom tohto oznámenia dosiahnuť kvalitatívny posun tak, že sa navrhne komplexná politika so širokou spoločnou základňou, ktorá bude presahovať vzdelávanie a bude sa zaoberať otázkou jazykov v širšom kontexte stanovenom programom EÚ pre sociálnu súdržnosť a prosperitu, dva hlavné ciele lisabonskej stratégie.

2. VÝZVY VÄČŠEJ A ROZMANITEJŠEJ EÚ

Súčasná európska spoločnosť prechádza v dôsledku globalizácie, technologického pokroku a starnúcej populácie rýchlymi zmenami. Vysoká mobilita Európanov – 10 miliónov Európanov v súčasnosti pracujú v iných členských štátoch – je dôležitým signálom tejto zmeny. Ľudia čoraz častejšie prichádzajú do kontaktu s obyvateľmi iných krajín a čoraz väčší počet ľudí žije a pracuje mimo svojej krajiny. Tento proces ešte zintenzívnilo nedávne rozširovanie EÚ. EÚ má teraz 500 miliónov občanov, 27 členských štátov, 3 abecedy a 23 úradných jazykov EÚ, pričom niektoré z nich sú rozšírené na celom svete. Asi 60 ďalších jazykov zároveň tvorí súčasť dedičstva EÚ a hovorí sa nimi v určitých regiónoch alebo medzi niektorými skupinami. Okrem toho priniesli so sebou široké spektrum jazykov imigranti: odhaduje sa, že v rámci hraníc EÚ sa teraz nachádza aspoň 175 národností¹⁰. Vďaka týmto a iným faktorom sa životy Európanov stali medzinárodnejšie a multilingválnejšie.

Hoci je takáto veľká jazyková rozmanitosť výhodná a obohacujúca, bez vhodných politík prináša problémy. Môže prehĺbiť komunikačnú medzeru medzi ľuďmi z rozličných kultúr a zväčšiť sociálne rozdiely, dávať ľuďom ovládajúcim viac jazykov prístup k lepším životným

a viacjazyčného vzdelávania (2004/2267(INI); Uznesenie Európskeho parlamentu o novej rámcovej stratégii pre viacjazyčnosť (2006/2083(INI))

⁷ http://coropinions.cor.europa.eu/CORopinionDocument.aspx?identifier=cd\educ-iv\dossiers\educ-iv-022\cdr6-2008_fin_ac.doc&language=EN and

http://www.eesc.europa.eu/documents/opinions/avis_en.asp?type=en

⁸ KOM(2005) 356; KOM(2007) 184. 2006/962/ES.

⁹ KOM(2003) 449 *Podpora jazykového vzdelávania a jazykovej rozmanitosti: Akčný plán 2004–2006* KOM(2005) 596, *Nová rámcová stratégia pre viacjazyčnosť. Pozri tiež Správu o implementácii akčného plánu*, KOM(2007) 554.

¹⁰ Eurostat, *Európa v číslach: Ročenka Eurostatu 2006–2007, Luxembourg 2007.*

a pracovným príležitostiam a vylučovať monolingválnych obyvateľov. Môže byť pre európskych občanov a spoločnosti prekážkou pri plnom využívaní príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh, a potenciálne znížiť ich konkurencieschopnosť v zahraničí. Zároveň môže brániť efektívnej cezhraničnej administratívnej spolupráci medzi členskými štátmi v EÚ, ako aj efektívnemu fungovaniu miestnych služieb, napríklad nemocníc, súdov, pracovných agentúr atď.

Aktuálnou výzvou je minimalizácia prekážok, s ktorými sa občania a spoločnosti v EÚ stretávajú, a ich povzbudzovanie k tomu, aby využili príležitosti, ktoré viacjazyčnosť ponúka. Zároveň sa ukazuje, že jazyky môžu byť devízou v prospech európskej spoločnosti ako takej.

3. CIELE

Toto oznámenie sa sústreďuje na ľudí: ich schopnosť dorozumieť sa viacerými jazykmi, ich príležitosť dostať sa bližšie ku kultúre a participovať ako aktívni občania, možnosť profitovať z lepšej komunikácie, začleniteľnosti a širších možností zamestnania a podnikania. Hlavným cieľom je preto **zvýšiť povedomie o hodnote a príležitostiach jazykovej rozmanitosti EÚ a podporiť odstránenie prekážok medzikultúrnemu dialógu.**

V tomto ohľade je kľúčovým nástrojom barcelonský cieľ – **komunikácia v materinskom jazyku plus dvoch iných jazykoch**. Pri dosahovaní tohto cieľa je potrebné väčšie úsilie všetkých občanov.

Sú tiež potrebné konkrétne opatrenia pre veľkú časť európskej spoločnosti, ktorá ešte stále nevyužíva výhody viacjazyčnosti, ide o tých, ktorí hovoria iba jedným jazykom alebo majú problémy naučiť sa svoj prvý cudzí jazyk, ľudia s predčasne ukončenou školskou dochádzkou, starší občania a iní dospelí, ktorí už nie sú vo vzdelávacom procese. Sú potrebné nové vzdelávacie riešenia, ktoré by sa priblížili týmto skupinám prostredníctvom zábavno-vzdelávacích metód, médií a technológií, ale tiež vhodnými prekladovými a tlmočnickými službami. Je potrebné venovať viac úsilia podpore jazykového vzdelávania dospelých a mladých ľudí v odbornom vzdelávaní a príprave, ktoré by malo byť prispôbené ich osobným potrebám a štýlu učenia sa.

Na presadzovanie viacjazyčnosti vo viacerých politických oblastiach EÚ vrátane celoživotného vzdelávania, zamestnanosti, sociálneho začlenenia, konkurencieschopnosti, kultúry, mládeže a občianskej spoločnosti, výskumu a médií je potrebné spoločné úsilie v rámci dostupných zdrojov. V nasledujúcich kapitolách sa uvádzajú kľúčové aspekty tohto **začleňujúceho prístupu** zameraného na zahrnutie viacjazyčnosti do oblasti sociálnej súdržnosti a prosperity, t. j. podpora úspešných spoločností vrátane MSP, konkurencieschopného podnikania a obchodu, zamestnatel'nosti a integrácie, prosperity a voľného času v každodennom živote a okolí.

4. VIACJAZYČNOSŤ V ZÁUJME MEDZIKULTÚRNEHO DIALÓGU A SOCIÁLNEJ SÚDRŽNOSTI

Každý z početných národných, regionálnych, menšinových jazykov a jazykov migrantov, ktorým sa v Európe hovorí, pridáva vrstvu k nášmu spoločnému kultúrnemu zázemiu. O toto by sme sa mali deliť, aby sa podporoval dialóg a vzájomné porozumenie. V EÚ sú oblasti, kde občania úspešne kombinujú regionálny či menšinový jazyk s národným jazykom a

dosahujú tiež dobré výsledky v ovládaní cudzích jazykov. Multilinguálni ľudia sú cennou devízou, pretože pôsobia ako pojivko medzi rôznymi kultúrami.

4.1. Uznávanie všetkých jazykov

V súčasnom kontexte zvýšenej mobility a migrácie je ovládanie cudzích jazykov nevyhnutné k úspešnej integrácii a zohrávaniu aktívnej úlohy v spoločnosti. Nerodení hovorcovia by preto mali začleniť jazyk hostiteľskej krajiny do svojej kombinácie „jeden jazyk plus dva“.

V našej spoločnosti sú tiež doteraz nevyužitý jazykové zdroje: rôzne materinské jazyky a iné jazyky, ktorými sa hovorí doma či v miestnych a susedných prostrediach by sa mali viac ceniť. Napríklad deti s odlišnými materinskými jazykmi, z EÚ alebo tretej krajiny, znamenajú pre školy výzvu, keď je vyučovacím jazykom druhý jazyk¹¹, ale môžu tiež motivovať svojich spolužiakov, aby sa učili rôzne jazyky a otvorili sa iným kultúram.

S cieľom zabezpečiť užšie kontakty medzi komunitami poradná skupina Komisie pre viacjazyčnosť a medzikultúrny dialóg¹² vyvinula koncepciu „osobného adoptívneho jazyka“, ktorej by mohla pomôcť ďalšia reflexia¹³.

4.2. Prekonávanie jazykových bariér v miestnom prostredí

Základnou charakteristikou občianstva je, že ľudia žijúci v miestnej komunite môžu využívať dostupné služby a môžu prispievať k životu svojej štvrte. Turisti, zahraniční pracovníci alebo študenti a imigranti často prichádzajú do miestnych komunít s obmedzenými znalosťami úradného jazyka. Na zjednodušenie prístupu k službám a zabezpečenie bezproblémovej integrácie sprístupňujú niektoré komunity základné informácie v rôznych jazykoch a spoliehajú sa na multilinguálnych ľudí, ktorí zohrávajú úlohu kultúrnych sprostredkovateľov a tlmočníkov. Najmä metropolitné oblasti a turistické rezorty v Európe majú značné skúsenosti s riešením potrieb cudzincov, ktorí nehovoria miestnym jazykom. Komisia tomuto prikladá veľký význam a bude podporovať šírenie osvedčených postupov v tejto oblasti¹⁴.

S cieľom uľahčiť cezhraničné poskytovanie a prijímanie služieb sa budú podporovať jednotné kontaktné miesta, ktoré sa zriadi na vnútroštátnej úrovni do konca roka 2009 smernicou o službách¹⁵, aby poskytovali potrebné informácie v rôznych jazykoch poskytovateľom služieb z iných členských štátov, ako aj prijímateľom služieb.

Osobitná pozornosť by sa mala venovať právnemu prekladu a tlmočeniu¹⁶. Vzhľadom na rastúcu profesionálnu a osobnú mobilitu občanov EÚ medzi členskými štátmi je

¹¹ KOM(2008) 423 v konečnom znení, Zelená kniha. *Migrácia a mobilita: výzvy a príležitosti vzdelávacích systémov EÚ*

¹² Pri príležitosti roka 2008 ako Európskeho roka medzikultúrneho dialógu zriadila Komisia Skupinu intelektuálov pre medzikultúrny dialóg vedenú Aminom Maaloufom, ktorej úlohou bolo identifikovať prínos viacjazyčnosti; jej správu pozri na: http://ec.europa.eu/education/languages/archive/languages_en.html

¹³ „jazyk, intenzívne vyučovaný a ovládaný slovoma písmom... Jeho výučba by sa dopĺňala oboznamovaním sa s krajinou alebo krajinami, v ktorých sa tento jazyk používa, s literatúrou, kultúrou, spoločnosťou a históriou, ktoré sa viažu k tomuto jazyku a k jeho používateľom.

¹⁴ Výhládové stanovisko Výboru regiónov http://coropinions.cor.europa.eu/CORopinionDocument.aspx?identifier=cdreduc-iv\dossiers\educ-iv-022\cdr6-2008_fin_ac.doc&language=EN

¹⁵ Smernica 123/2006/ES o službách na vnútornom trhu, Ú. v. EÚ L 376/36 z 27.12.2006.

¹⁶ KOM(2008) 329 v konečnom znení, *Na ceste k európskej stratégii v oblasti elektronickej justície*.

pravdepodobné zvýšenie dopytu po takejto podpore, keďže počet prípadov týkajúcich sa osôb s obmedzenými zručnosťami v jazyku súdneho procesu sa zvyšuje.

S cieľom priblížiť viacjazyčnosť občanom bude Komisia strategicky využívať príslušné programy a iniciatívy EÚ¹⁷:

- *organizovať informačné kampane o výhodách jazykovej rozmanitosti a jazykového vzdelávania pre medzikultúrny dialóg*
- *monitorovať jazykové zručnosti občanov prostredníctvom jazykových ukazovateľov a prieskumov Eurobarometer*
- *spolu s členskými štátmi si vymieňať osvedčené postupy, školiť a vytvárať siete právnych tlmočníkov a prekladateľov a vyvíjať špecifické prekladateľské nástroje na sprístupnenie dokumentov s cieľom zlepšiť prístup k justícii*

Členské štáty sa vyzývajú, aby:

- *sa usilovali vytvoriť v rámci smernice o službách jednotné kontaktné miesta, ktoré operujú vo viacerých jazykoch, na uľahčenie cezhraničného poskytovania služieb*
- *uľahčiť prístup k účelovým kurzom jazyka(ov) hostiteľskej krajiny pre nerodených hovorcov*

5. VIACJAZYČNOSŤ V ZÁUJME PROSPERITY

Jazyky môžu byť konkurenčnou výhodou pre podnikanie v EÚ. Multilinguálne spoločnosti dokazujú, ako sa môže jazyková rozmanitosť a investovanie do jazyka a medzikultúrnych zručností premeniť na skutočnú devízu pre prosperitu a na výhodu pre všetkých. Niektorými európskymi jazykmi sa hovorí na celom svete a môžu byť cenným nástrojom komunikácie v oblasti podnikania.

Podnikateľské fórum o viacjazyčnosti¹⁸ odporučilo zvýšiť konkurencieschopnosť a zlepšiť zamestnateľnosť pomocou lepšieho manažmentu jazykovej rozmanitosti. Fórum upozornilo na fakt, že pre spoločnosti v EÚ sú čoraz dôležitejšie rýchlo sa rozvíjajúce trhy v Brazílii, Rusku, Indii a Číne a pre konkurencieschopnosť na nich sú potrebné adekvátne jazykové zručnosti. Hlavná výzva preto spočíva v tom, aby sa viacjazyčnosť stala súčasťou všetkých stratégií zameraných na rozvoj ľudského kapitálu¹⁹.

5.1. Jazyky a konkurencieschopnosť

V štúdii Komisie o vplyve nedostatočných znalostí cudzích jazykov v podnikaní na ekonomiku EÚ²⁰ sa odhaduje, že 11 % vyvážajúcich MSP z EÚ prichádza o obchody kvôli

¹⁷ Sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie: *Zoznam akcií Spoločenstva v oblasti viacjazyčnosti* je prehľadom existujúcich činností a programov podporujúcich viacjazyčnosť.

¹⁸ *Lepšie výsledky spoločností vďaka jazykom*, júl 2008
http://ec.europa.eu/education/languages/news/news1669_en.htm

¹⁹ Pozri KOM(2008) 394 v konečnom znení, „Najskôr myslieť v malom“. Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu

²⁰ CILT, *Vplyv nedostatočných znalostí cudzích jazykov v podnikaní na európsku ekonomiku*, 2007, http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html.

jazykovým bariéram. Hoci angličtina hrá vedúcu úlohu ako svetový jazyk podnikania, sú to práve ostatné jazyky, ktoré dajú spoločnostiam EÚ konkurenčnú výhodu a zabezpečia im prístup na nové trhy. Lepšie jazykové zručnosti sú devízou vo všetkých činnostiach, nielen v oblasti predaja a marketingu. Každá spoločnosť prichádza do styku s rôznymi kategóriami poskytovateľov služieb a prvotných dodávateľov. Avšak v mnohých prípadoch podniky, najmä MSP, nemajú dostatočné know-how či zdroje na začlenenie jazykov do svojich podnikateľských plánov.

Multikultúrne pracovné sily potrebujú adekvátne školenie v jazyku svojej spoločnosti, avšak spoločnosti musia ísť ďalej a nájsť kreatívne spôsoby využívania jazykových zdrojov, ktoré sú v ich multikultúrnych pracovných silách, aj keď sú často ukryté.

Ako sa konštatovalo na podnikateľskom fóre, spoločnosti a podnikateľské združenia by mohli vytvoriť stratégie na zlepšenie jazykových zručností na rôzne účely. Takéto stratégie jazykového manažmentu by mali tiež pozitívny vplyv na „jazykový priemysel“, ktorý poskytuje služby v oblasti prekladu a tlmočenia a multilingválnych technológií. V ich záujme by bolo tiež investovať do jazykovej prípravy a spolu s vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi orgánmi vytvoriť verejno-súkromné partnerstvá, ktoré pomáhajú podnikateľskej komunite, najmä MSP, financovať jazykové kurzy a vyvíjať ďalšie metódy zlepšovania jazykových stratégií.

5.2. Jazyky a zamestnateľnosť

Jazykové a medzikultúrne zručnosti zvyšujú šance získania lepšieho pracovného miesta. Predovšetkým, ovládanie niekoľkých cudzích jazykov predstavuje konkurenčnú výhodu: spoločnosti čoraz častejšie požadujú zručnosti vo viacerých jazykoch, aby mohli podnikat' v EÚ a v zahraničí. Tí, ktorí ovládajú viacero jazykov, si môžu vybrať zo širšej škály pracovných ponúk vrátane práce v zahraničí: chýbajúce jazykové zručnosti sa uvádzajú ako hlavná prekážka práce v zahraničí.²¹ Existujú empirické dôkazy, že zručnosti vo viacerých jazykoch podporujú kreativitu a inovácie: multilingválni ľudia si uvedomujú, že problémy sa môžu riešiť rôznymi spôsobmi podľa rôznych jazykových a kultúrnych kontextov a môžu túto schopnosť použiť pri hľadaní nových riešení.

Programy mobility ako napríklad programy v rámci celoživotného vzdelávania a program Mládež v akcii by mali byť široko prístupné občanom EÚ.²² Štúdium alebo práca v zahraničí je jedným z najefektívnejších spôsobov učenia sa iných jazykov a kontaktovania sa s inými kultúrami. Študenti v programe Erasmus uviedli zlepšenie jazykových zručností ako najväčší prínos svojho pobytu v zahraničí. V učebných osnovách by sa mali čo najlepšie využiť výmeny, partnerstvá a e-twinning so školami v iných krajinách.

Komisia bude:

- *podporovať mobilitu medzi študentmi, učňami, pracujúcimi a mladými podnikateľmi*
- *široko šíriť výsledky prebiehajúcej štúdie o vzťahu medzi jazykovými zručnosťami, kreativitou a*

²¹ KOM(2007) 773 v konečnom znení, *Mobilita, nástroj na zvýšenie počtu pracovných miest a zlepšenie ich kvality: Európsky akčný plán pracovnej mobility (2007 – 2010)*.

²² *Vzdelávacia mobilita príležitosťou pre všetkých, júl 2008*
http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf

inováciou

- *vytvárať stálu platformu na výmenu osvedčených postupov pre spoločnosti, ktorá by zhromažďovala príslušné informácie od podnikateľskej komunity, sociálnych partnerov, obchodných organizácií, obchodných komôr, organizácií na podporu obchodu, škôl a vzdelávacích orgánov*

Členské štáty sa vyzývajú, aby:

- *oceňovali a ďalej rozvíjali jazykové zručnosti získané mimo formálneho vzdelávacieho systému*
- *podporovali organizácie na podporu obchodu, aby vytvorili špecifické programy, najmä pre MSP, ktorých súčasťou je jazykové vzdelávanie*
- *prispeli k programom mobility EÚ osobitnou podporou na vnútroštátnej a miestnej úrovni*

6. CELOŽIVOTNÉ VZDELÁVANIE

Doteraz profitujú z približovania sa k cieľu „materinský jazyk plus dva“ najmä študenti všeobecného vzdelávania a v odbornom vzdelávaní sa zabezpečuje len veľmi obmedzená výučba jazykov, ak vôbec. Vzhľadom na menší počet mladých ľudí vstupujúcich do vzdelávania a cieľ zapojiť všetkých občanov je teraz potrebné sa zamerať viac na aktualizáciu kompetencií dospelých počas celého života. Zároveň by sa mal sprístupniť širší výber jazykov, aby sa jednotlivcom umožnilo naučiť sa jazyky, o ktoré majú väčší záujem.

6.1. Viac príležitostí učiť sa viac jazykov

V dvoch predchádzajúcich oznámeniach Komisie²³ sa stanovujú strategické ciele a priority, aby sa vyučoval široký rozsah jazykov efektívne a od útleho veku. Tieto ciele sú stále platné a mali by sa plniť. Hoci väčšina členských štátov zvýšila v rokoch 1999 až 2005 rozsah vyučovania jazykov na základných a stredných školách, väčšinou išlo o angličtinu²⁴. V takmer polovici členských štátov študenti stále nemajú príležitosť počas povinnej školskej dochádzky študovať dva jazyky²⁵ a pre študentov v OVP je situácia ešte horšia²⁶. Jazyky sa často vnímajú ako náročný predmet a dôležitý faktor neúspechu v škole. Je potrebné motivovať študentov a prispôbiť vyučovacie metódy ich potrebám. Hlbšie by sa mala preskúmať tiež hodnota pasívnej znalosti jazykov a mali by sa stimulovať vhodné metódy osvojovania si jazykov, aby sa umožnilo porozumenie a základná komunikácia medzi rôznymi jazykmi.

²³ KOM(2003) 449 *Podpora jazykového vzdelávania a jazykovej rozmanitosti: Akčný plán 2004–2006*; KOM(2005) 596, *Nová rámcová stratégia pre viacjazyčnosť*. Pozri tiež *Správu o implementácii akčného plánu*, KOM(2007) 554.

²⁴ M. Strubell et al., *The diversity of language teaching in the European Union*, 2007 (Správa Európskej komisie, GR EAC) http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html

²⁵ Eurydice, *Kľúčové údaje o vyučovaní jazykov na školách v Európe*, vydanie 2005, <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/showPresentation?pubid=049EN>.

²⁶ Tematické prehľady Cedefop, http://www.trainingvillage.gr/etv/Information_resources/NationalVet/Thematic/.

Študenti OVP by mali mať prístup k prakticky orientovanému jazykovému vyučovaniu, prispôsobenému ich profesii a relevantnému pre ich budúce zamestnanie. Univerzity by mali študentom poskytnúť silné jazykové zručnosti bez ohľadu na ich špecializáciu..

U dospelých je ovládanie jediného jazyka pravdepodobnejšie, najmä ak majú relatívne nízku kvalifikáciu a pozíciu v zamestnaní. Často uvádzajú nedostatok času a motivácie ako hlavné dôvody toho, že sa neučia jazyky, za ktorými nasleduje potreba flexibilnejšieho vyučovania. Osobitnou výzvou je preto posilnenie jazykového vyučovania dospelých²⁷. Jazykové vyučovanie mimo formálneho vzdelávania by malo vo vyššej miere využívať médiá, nové technológie, kultúrne a voľnočasové aktivity.

Stále je potrebné zvýšiť počet vyučovaných jazykov, najmä pokiaľ ide o výber druhého cudzieho jazyka, pričom by sa mali zohľadniť miestne podmienky (hraničné oblasti, prítomnosť komunit hovoriacich inými jazykmi atď.). Organizačné problémy spojené s rozšírením ponuky jazykov by sa mohli riešiť použitím nových technológií (dištančné vzdelávanie cez internet, videokonferencie v triedach a virtuálne výmeny) a vytváraním sietí medzi školami a poskytovateľmi vzdelania, partnerstvami s miestnymi zainteresovanými stranami a twinningom so zahraničnými inštitúciami.

6.2. Efektívne vyučovanie jazykov

Komisia nedávno prijala oznámenie o európskej spolupráci pre školy²⁸ a privítala uznanie kľúčovej úlohy učiteľov pri zlepšovaní jazykových a medzikultúrnych zručností v záveroch Rady o medzikultúrnych kompetenciách²⁹ a viacjazyčnosti³⁰. Konkrétne sa identifikovala nevyhnutnosť umožniť učiteľom stráviť určitý čas v zahraničí, aby si zlepšili plynulosť v jazykoch, ktoré vyučujú, a zdokonalili svoje medzikultúrne zručnosti.³¹ Mobilita učiteľov je v súčasnosti veľmi nízka kvôli: problémom spojeným s nedostatkom prístupu k učiteľskej profesii v zahraničí, nedostatku profesnej motivácie či dokonca kariérnemu znevýhodneniu a v neposlednom rade kvôli skostnateným mechanizmom pre bilaterálne a multilaterálne výmeny. Kombinácia týchto faktorov odrádza väčšinu učiteľov od toho, aby sa prihlásili³².

Trendom za posledných päť rokov bolo urýchliť zavádzanie jazykového vzdelávania na základné školy, pričom sa presadilo obsahovo a jazykovo integrované vzdelávanie, a to najmä na stredoškolskej úrovni. V mnohých prípadoch jazyky vyučujú špecialisti bez filologického vzdelania, ktorí nehovoria vždy plynule jazykom, ktorý vyučujú, a mala by im byť poskytnutá adekvátne príprava v oblasti metodiky jazykového vyučovania.

V poslednom čase sa pozornosť venovala ešte dvom ďalším charakteristikám jazykovej prípravy. Učitelia národného jazyka sú čoraz častejšie konfrontovaní s triedami so študentmi s rôznymi materinskými jazykmi, a preto by bola pre nich užitočná príprava v oblasti techník požadovaných pri vyučovaní ich vlastného jazyka ako druhého či cudzieho jazyka. V prípade

²⁷ Inovatívne projekty v tejto oblasti sú financované v rámci programu celoživotného vzdelávania a Európskeho sociálneho fondu

²⁸ KOM(2008) 425 Zlepšovanie spôsobilostí pre 21. storočie: Agenda pre európsku spoluprácu v školstve
²⁹ http://www.eu2008.si/en/News_and_Documents/Council_Conclusions/May/0521_EYC1.pdf.

³⁰ [http://www.eu2008.si/en/News_and_Documents/Council_Conclusions/May/0521_EYC-](http://www.eu2008.si/en/News_and_Documents/Council_Conclusions/May/0521_EYC-MULTILIN.pdf)
MULTILIN.pdf.

³¹ P. Franklin et al., *Languages and Cultures in Europe (LACE)*
http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html.

³² Williams, Strubell et al., *Detecting and Removing Obstacles to the Mobility of Foreign Language Teachers*, 2006, http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html.

menej používaných jazykov, kde sa uvádza nedostatok učiteľov, sa školy často spoliehajú na nekvalifikované pracovné sily. Je potrebné ich aktívne podporovať a rozvinúť ich pedagogické zručnosti.

Komisia:

- *využije programy EÚ na podporu vyučovania viacerých jazykov prostredníctvom celoživotného vzdelávania, mobility učiteľov a študentov, školenia učiteľov jazykov, partnerstiev škôl a výskumu a vývoja inovatívnych metód prispôsobených rôznym cieľovým skupinám*
- *zostaví inventár osvedčených postupov v jazykovom vzdelávaní a vyučovaní v oblasti viacjazyčnosti a sprístupní ho členským štátom*

Členské štáty sa vyzývajú, aby:

- *vytvorili skutočné príležitosti pre všetkých, aby sa naučili národný(é) jazyk(y) a dva ďalšie jazyky*
- *sprístupnili širšiu škálu jazykov učiacim sa tak, aby sa umožnil individuálny výber a zohľadnili miestnu potrebu jazykov, ktoré je možné sa učiť*
- *podporili školenie všetkých učiteľov a ostatných, ktorí sú zapojení do vyučovania jazykov*
- *podporovali mobilitu medzi učiteľmi jazykov, aby sa zlepšili ich jazykové a medzikultúrne zručnosti*

7. MÉDIÁ, NOVÉ TECHNOLOGIE A PREKLAD

Používanie jazykov a iných komunikačných nástrojov je dôležitou súčasťou súboru zručností vyžadovaných v dnešnej globalizujúcej sa Európe. Každý musí mať šancu efektívne komunikovať v rozšírenej EÚ. Toto sa netýka len tých, ktorí už sú multilinguálni, ale aj tých, ktorí sú monolinguálni a jazykovo menej zruční.

Médiá, nové technológie a služby v oblasti tradičného a automatického prekladu môžu priniesť čoraz väčšiu rozmanitosť jazykov a kultúr v EÚ bližšie k občanom a zabezpečiť prostriedky na prekonanie jazykových bariér. Môžu tiež zohrať dôležitú úlohu pri odstraňovaní týchto prekážok a umožniť občanom, spoločnostiam a vnútroštátnym správam využívať príležitosti jednotného trhu a globalizujúcej sa ekonomiky. Takéto úsilie sa konkrétne podporuje prostredníctvom rámcového programu pre výskum a vývoj a programom MEDIA. Médiá majú veľký potenciál pri podpore medzikultúrneho dialógu podávaním komplexnejšieho obrazu o našej spoločnosti a dávaním priestoru mnohým rozličným hlasom. Médiá preto môžu byť veľkým zdrojom informálneho osvojovania si jazykov prostredníctvom „edutainmentu“ a filmov s titulkami³³.

V globalizujúcej sa online ekonomike a pri neustále narastajúcich informáciách v najrozličnejších jazykoch je dôležité, aby mali občania prístup k informáciám a službám a

³³ Štúdiá o potrebách a postupoch európskeho audiovizuálneho priemyslu v oblasti dabovania a titulkovania http://ec.europa.eu/information_society/media/overview/evaluation/studies/index_en.htm.

používali ich bez ohľadu na národné a jazykové bariéry prostredníctvom internetu a mobilných zariadení. Informačné a komunikačné technológie (IKT) by mali rozlišovať jazyky a podporovať vytváranie obsahu v rôznych jazykoch. Tento celkový cieľ podporuje aj i2020 – politický rámec pre informačnú spoločnosť – ktorej jedným cieľom je vytvoriť jednotný európsky informačný priestor prostredníctvom zabezpečenia bezproblémového prístupu k službám založeným na IKT a zlepšenia podmienok pre vytváranie bohatého multilinguálneho obsahu.

Dialóg s občanmi je interaktívny proces. V tejto oblasti začali inštitúcie EÚ používať technológie, ktoré umožňujú tlmočenie do viacerých jazykov spolu s komunikáciou so vzdialenými miestami a so širšou verejnosťou. Na trhu sú k dispozícii nástroje ako videokonferencie, internetové diskusie a webové vysielanie konferencií a podujatí. Mali by sa podporovať investície do ďalšieho rozvoja a používania takýchto technológií.

Tradičný a automatický preklad sú dôležitou súčasťou politiky viacjazyčnosti. Môžu uľahčiť výmenu informácií medzi vnútroštátnymi orgánmi a zlepšiť cezhraničnú administratívnu spoluprácu. Napríklad sa vytvára informačný systém vnútorného trhu³⁴ (IMI), ktorý by mal umožniť členským štátom vymieňať si informácie vo všetkých úradných jazykoch EÚ a pomáhať tak plniť záväzky týkajúce sa administratívnej spolupráce vyplývajúce z rôznych právnych predpisov EÚ³⁵. Automatický preklad sa používa aj na zabezpečenie transparentnosti pri verejnom obstarávaní a v konaniach Európskeho patentového úradu.

A napokon, tradičný preklad je samozrejme zároveň dôležitým prostriedkom sprístupnenia iných kultúr. Ako povedal Umberto Eco, „jazykom Európy je preklad“. Súčasťou európskeho kultúrneho dedičstva sú diela pôvodne napísané v rôznych jazykoch, avšak spoločné nám všetkým vďaka dlhej tradícii umeleckého prekladu, ktorá by sa mala posilniť, aby sa diela napísané v iných jazykoch, najmä v tých menej používaných, sprístupnili širšej verejnosti. Komisia preskúma spôsoby optimalizácie synergií medzi iniciatívami a programami podporujúcimi preklad³⁶ s cieľom uľahčiť prístup k nášmu spoločnému kultúrnemu dedičstvu a podporiť rozvoj európskej verejnej sféry.

Komisia bude:

- *podporovať titulkovanie a šírenie produkcie európskych médií*
- *podporovať projekty, ktoré vyvíjajú a rozširujú jazykové a komunikačné technológie*
- *usporiada konferenciu o úlohe prekladu pri podpore otvorenosti, porozumenia a dialógu medzi kultúrami.*
- *spolu s členskými štátmi rozšíriť pôsobnosť IMI na regulovanejšie profesie a podporovať požiadavky na administratívnu spoluprácu podľa smernice o službách*

Členské štáty sa vyzývajú, aby:

³⁴ http://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/index_en.html

³⁵ Napríklad smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. EÚ L 255, 30.9.2005, s.22) alebo smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu (Ú. v. EÚ L 376, 27.12.2006, s.36)

³⁶ Ako napríklad program Kultúra.

- *spolupracovali so zainteresovanými stranami pri podpore viacjazyčnosti prostredníctvom médií – konkrétne podporou titulkovania filmov – a pri šírení produktov kultúry v Európe*
- *stimulovali a podporovali ďalšiu tvorbu a používanie nových technológií na podporu viacjazyčnosti*

8. EXTERNÁ DIMENZIA VIACJAZYČNOSTI

Prínos viacjazyčnosti pre medzikultúrny dialóg sa čoraz viac uznáva v rámci zahraničných vzťahov EÚ³⁷. V jazykovej rozmanitosti nie je EÚ jedinečná a z našej skúsenosti s rešpektovaním rozmanitosti a podporou jazykových zručností by sa mohlo ťažiť pri vzťahoch s inými krajinami. V tomto ohľade upozornil Európsky parlament na fakt, že niektorými jazykmi EÚ, takzvanými európskymi svetovými jazykmi³⁸, sa hovorí aj v mnohých nečlenských štátoch na rôznych kontinentoch; tieto jazyky preto tvoria dôležité spojenie medzi obyvateľmi a národmi rôznych regiónov sveta.

Kľúčovým cieľom tejto externej dimenzie je naplno si uvedomiť potenciál týchto jazykov EÚ, ktorými sa hovorí v tretích krajinách, podporovať vyučovanie a učenie sa jazykov EÚ za jej hranicami a jazykov tretích krajín v EÚ prostredníctvom výmeny skúseností, osvedčených postupov a spoločných skupín zainteresovaných strán. V rámci spoločných vyhlásení sa v tomto smere už podnikli konkrétne kroky v krajinami mimo EÚ.

Komisia bude:

- *rozvíjať partnerstvá a podporovať spoluprácu s krajinami mimo EÚ v oblasti viacjazyčnosti, pričom zohľadní príležitosti ponúkané tými európskymi jazykmi, ktoré sú zastúpené na celom svete*
- *podporovať vyučovanie a učenie sa všetkých jazykov EÚ v zahraničí*

Členské štáty sa vyzývajú, aby:

- *naďalej podporovali vytváranie sietí či spolupráce medzi príslušnými inštitútmi s cieľom lepšie podporovať jazyky EÚ v zahraničí*

9. IMPLEMENTÁCIA

Politika viacjazyčnosti má širokú škálu zainteresovaných strán na miestnej, regionálnej, národnej úrovni a úrovni EÚ. Komisia povedie štruktúrovaný dialóg s piatimi vetvami:

³⁷ Schválené závery tretej euro-stredozemskej konferencii ministrov kultúry v Aténach, 29. – 30. máj 2008; Vyhlásenie predsedníctva na konferencii *Nové paradigmy, nové modely – kultúra vo vonkajších vzťahoch EÚ*, Ljubljana, 13. -14. máj, http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika/kulturno_sodelovanje/nove_paradigme_novi_modeli_kultur_a_v_zunanjih_odnosih_eu/.

³⁸ Európsky parlament uznal „strategický význam európskych svetových jazykov ako prostriedku komunikácie a prostriedku na zabezpečenie solidarity, spolupráce a hospodárskych investícií“ a preto odporučil, aby bola táto koncepcia „jednou z hlavných politických línií európskej politiky v oblasti viacjazyčnosti“ – uznesenie Európskeho parlamentu o novej rámcovej stratégii pre viacjazyčnosť (2006/2083(INI))

- (1) Prostredníctvom otvorenej metódy koordinácie v rámci procesu Vzdelávanie a odborná príprava 2010 bude spolupracovať s členskými štátmi a zameria sa na posilnenie viacjazyčnosti v novom strategickom rámci pre spoluprácu po roku 2010. Na tento účel rozšíri mandát pracovnej skupiny pre jazyky tak, aby pokrývala všetky aspekty viacjazyčnosti.
- (2) Vytvorí platformu s médiami, kultúrnymi organizáciami a inými zainteresovanými stranami občianskej spoločnosti s cieľom viesť diskusie a vymieňať si postupy na podporu viacjazyčnosti pre medzikultúrny dialóg.
- (3) V nadväznosti na podnikateľské fórum zriadi stály rámec pre spoluprácu s príslušnými zainteresovanými stranami.
- (4) Bude zbierať a šíriť osvedčené postupy a systematicky podporovať synergie medzi uvedenými tromi fórami. Pravidelne bude monitorovať pokrok, napríklad usporiadaním jazykovej konferencie EÚ každý druhý rok.
- (5) Bude presadzovať viacjazyčnosť v príslušných politikách EÚ a realizáciu uvedených činností.

10. ZÁVERY

Komisia vyzýva členské štáty a ostatné inštitúcie EÚ, aby schválili prierezový politický rámec pre viacjazyčnosť predložený v tomto tomto oznámení a implementovali ho na najvhodnejšej úrovni.

V partnerstve s členskými štátmi Komisia uskutoční celkovú revíziu v roku 2012.